

Молодий МЕДИК

№3, жовтень 2020р.

Від ліцензування програм до їх акредитації та захисту дисертації: шлях докторів філософії у ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Підготовка докторів філософії у ВНМУ ім. М.І. Пирогова розпочалась з процесу ліцензування освітньо-наукових програм (ОНП) «Медицина», «Стоматологія», «Педіатрія», «Громадське здоров'я» у 2016-2017 роках. За цей період на навчання за ОНП для здобуття ступеня доктора філософії було зараховано 244 особи, з них 11 – іноземні громадяни.

Згідно законодавчих вимог, на останньому році підготовки здобувачів першого набору має відбуватись процес акредитації, що і було зроблено у 2020 році для програм «Медицина» та «Стоматологія». Акредитаційна процедура Національним агентством забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО, Національне агентство) включала підготовку університетом відомостей самооцінювання, приїзд (або дистанційну роботу) групи експертів, їх зустрічі з фокус-групами усіх учасників освітнього процесу (адміністрація університету, наукові керівники, викладачі, здобувачі, роботодавці тощо), підготовка звіту і оцінювання, які в подальшому розглядалися на засіданні Галузевої експертної ради, та прийняття рішення Національним агентством.

Кількарічна командна праця робочої групи на чолі з Гарантами (проф. Ю.М. Мостовой, проф. М.М. Шінкарук-Диковицька, доц. Н.Г. Гаджула), залучення кафедр до роботи з вдосконалення освітньо-наукових програм, врахування пропозицій роботодавців, викладачів та здобувачів, в тому числі – через результати анонімних опитувань аспірантів, – залучення здобувачів в робочі групи (аспіранти В.Л. Побережець, Н.М. Назарчук, К.Д.

Дмитрієв, студент К.М. Агафонов), отримала схвальні відгуки експертів та рішенням НАЗЯВО акредитувати освітні програми «Медицина» та «Стоматологія» у ВНМУ.

Результат акредитації: слабких сторін, практично, немає

І це – значне досягнення. Адже, відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм оцінювання освітньо-наукових програм відбувається за 10 критеріями, які стосуються не лише навчання та викладання за програмою, а й відповідності ОНП місії університету, підтримки принципів академічної доброчесності, контрольних заходів, наявності людських ресурсів, освітнього середовища, прозорості та відкритості, системи внутрішнього забезпечення якості, навчання через дослідження тощо. До процесу акредитації активно долучались на різних етапах співробітники наукового, навчального, юридичного відділів, відділу матеріально-технічного забезпечення.

А також наукова бібліотека, деканат стоматологічного факультету і інші дотичні структурні підрозділи.

Згідно із висновками експертів, ОНП «Медицина» ВНМУ за структурою, змістом, організацією реалізації повною мірою відповідає критеріям, за якими здійснювався аналіз. Практично за усіма критеріями виявлено сильні сторони програми або ж позитивні практики. Власне освітній компонент програми логічно побудований і структурований. Можливості розширення обсягу освітнього компоненту ОНП за рахунок освоєння додаткових дисциплін вільного вибору здобувачем (яким здобувачі даної програми користуються) є ознакою студентцентрованості даної ОНП і дає реальну змогу формувати здобувачам індивідуальну освітню траєкторію. Потужна матеріально-технічна дослідницька база закладу вищої освіти (ЗВО) і партнерських медичних закладів, функціонуван-

Продовження на 2-й стор

Від ліцензування програм до їх акредитації та захисту дисертації: шлях докторів філософії у ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Продовження. Початок на на 1-й стор

ня низки наукових шкіл з сильним науковим потенціалом, участь ЗВО в міжнародних і національних науково-дослідних проектах дає широкий спектр можливостей для самореалізації здобувачів ОНП «Медицина» як науковців та дослідників. За окремими критеріями було констатовано наявність інноваційних підходів і взірцевих практик, які, на думку експертів, можуть бути рекомендовані до впровадження в інші ЗВО, що проводять підготовку за подібними ОНП.

Неформальне і активне залучення усіх стейкхолдерів до формування, перегляду і вдосконалення програми є основою її постійного покращення і розвитку. Напрацьовані процедури співпраці з усіма зацікавленими сторонами дають підставу вважати, що забезпечення якості освітнього процесу за даної програмою є і буде рутинною практикою ВНМУ.

Слабких сторін за критеріями оцінки практично немає, в той же час групою експертів надано низку рекомендацій (як під час візиту, так і у остаточному звіті), які, на думку експертної групи, можуть удосконалити та покращити реалізацію програми і досягнення її цілей.

Ці рекомендації дуже конструктивно і позитивно були сприйняті представниками ЗВО. Окремо, група експертів відмітила високу якість підготовки ЗВО відомостей самооцінювання та супровідних документів, що значно полегшило роботу експертної групи в умовах проведення дистанційної акредитації. Всі звіти щодо акредитації представлені на сайті ВНМУ.

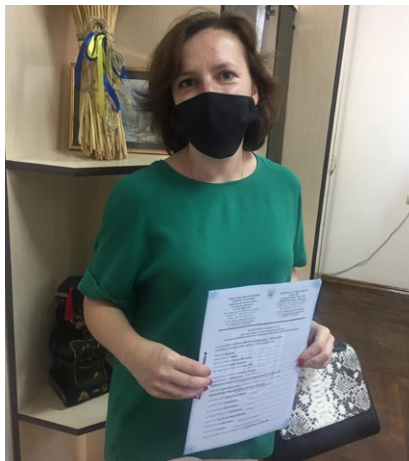
ПІДХОДИ: ІННОВАЦІЙНІ ТА ВЗІРЦЕВІ

Серед інноваційних та взірцевих підходів експерти ОНП «Медицина» виділили:

можливість вибору здобувачем дисциплін з великого переліку предметів загальним обсягом до 60 кредитів ЄКТС;

впроваджене публічне розміщення отриманих пропозицій від усіх стейкхолдерів на етапі громадського обговорення, що дає змогу їх багатовекторного аналізу усіма учасниками публічного процесу формування програми;

модель підготовки здобувачів на

Аспірантки ОНП «Медицина» Мельник Т.В. та ОНП «Стоматологія» Канишина Т.М. при отриманні академічної довідки про успішне виконання освітньо-наукової програми.

базі наукових шкіл, що працюють у ЗВО, в яких сконцентровано потужний науково-дослідницький кадровий потенціал та розвинута високо-технологічна матеріально-технічна база власних наукових лабораторій (12 лабораторій та функціонуючий віварій), що дає можливість реально реалізувати принцип навчання через дослідження з безпосередньою участю здобувачів у дослідницьких проектах різних рівнів.

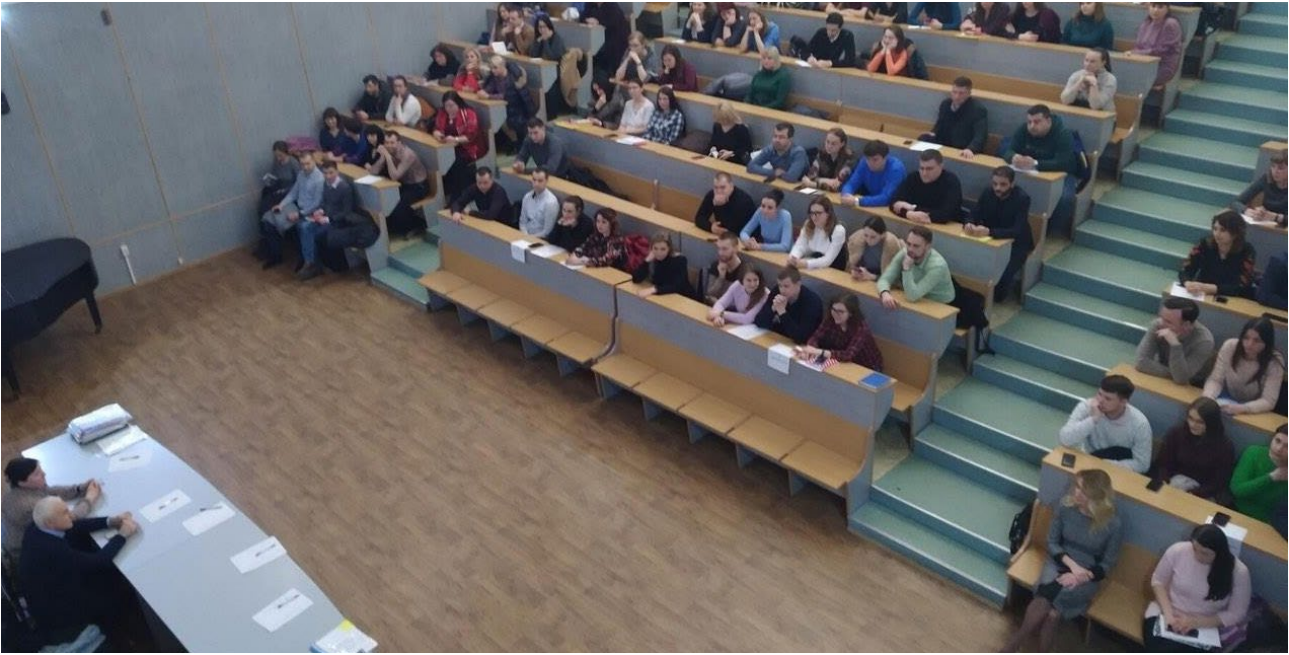
В результаті самооцінювання ОНП встановлено (див. звіт на сайті ВНМУ), що сильними сторонами підготовки докторів філософії у ВНМУ є формування при вивченні ОНП високої інтелектуальної та професійної особистості, здатної бути конкурентоспроможною на ринку праці, в міжнародній науковій спільноті. Цьому сприяє логічна структура ОНП та послідовність вивчення дисциплін. Дисципліни для вивчення представлені обов'язковою та вибірковою компонентами навчального плану. Це дає змогу здобувачу сформувавши індивідуальну освітню траєкторію відповідно до наукового напрямку та інтересів. Під час її проходження потрібно освоїти обов'язкові освітні компоненти (Історія філософії як методологічна основа розвитку науки та цивілізації; Англійська мова у науково-медичному спілкуванні; Психолого-педагогічні основи навчальної діяльності; Написання, фінансування та управління науковими проектами, реєстрація прав інтелектуальної власності; Медична статистика; Публікаційна активність та наукометричні бази даних; Сучас-

на медицина/стоматологія). А також – обрати предмети із 46 вибіркової дисциплін (для ОНП «Медицина»), серед яких з-поміж розвитку всіх компетентностей фокус робиться на професійні. Здобувачі III рівня вищої освіти мають можливість вибрати дисципліни з 4 блоків компетентностей, які необхідно засвоїти: загально-наукових (Медична етика та деонтологія, Мова сучасного наукового тексту, Академічна доброчесність, Біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень), універсальних навичок дослідника (Дизайн та презентація результатів наукового дослідження, Сучасні інформаційні технології та телемедицина, Навички лабораторних доклінічних досліджень, Клінічні дослідження), мовних (Друга іноземна мова, «English Academic Writing», English for academics, Українська мова як іноземна), професійних (із 36 спеціалізованих дисциплін в ОНП «Медицина», 4 – в ОНП «Стоматологія»).

ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ВЧАТЬ СИЛЬНІ ПЕДАГОГИ

Беззаперечним є факт, що ОНП реалізується за участю сильного кадрового потенціалу – найуспішніших вчених, лікарів-практиків, викладачів ВНМУ на базі клінічних та лабораторних ресурсів ВНМУ.

Програма підготовки здобувачів доктора філософії не стоїть на місці та потребує постійного вдосконалення. Так, за результатами перегляду у поточному році, громадського обговорення, в тому числі – за участю здобувачів, ОНП збагати-

лась такими сучасними та необхідними для аспірантів дисциплінами як Академічна доброчесність, English for academics, вдосконалені існуючі дисципліни. Акцент на принципах академічної доброчесності, мовних компетентностях та основах проектної діяльності важливий для розвитку у здобувачів навичок задля можливості публікуватись в міжнародних виданнях та інтегруватись в світовий освітній простір.

Крім того, розвитку в сучасних умовах потребує дистанційний компонент навчання, а також розширення співпраці з вітчизняними та зарубіжними ЗВО, збільшення мобільності здобувачів, вдосконалення методів навчання за рахунок інноваційності в підходах, врахування особливостей викладання на III (освітньо-науковому) рівні, налагодження системи збору інформації щодо кар'єрного шляху випускників, вдосконалення системи внутрішнього забезпечення якості освіти у ВНМУ (наприклад, вдосконалення системи опитування зацікавлених сторін).

У рекомендаціях та зауваженнях експертів НАЗЯВО прозвучала теза: «педагоги дуже акцентують увагу на професійній складовій здобувача вищої освіти як лікаря, а не як дослідника-науковця». Отже, розуміння суті підготовки доктора філософії на III (освітньо-науковому) рівні вищої освіти є важливим елементом якісної підготовки здобувачів у ВНМУ. Перегляду потребують робочі програми навчальних дисциплін (відповідно до особливостей третього, освітньо-наукового рівня). Експертна група ОНП «Стоматологія» рекомендувала

також посилити заходи щодо стимулювання та заохочення здобувачів даної ОНП до більш активної участі у закордонних наукових фахових форумах та міжнародних дослідницьких проектах.

Слід відмітити, що за результатами обговорення підсумків акредитації Вчена рада прийняла рішення про можливість безкоштовного публікування наукових статей аспірантів у виданнях університету.

Важливим компонентом якісної підготовки здобувачів є організаційна підтримка їх навчання відділом аспірантури, Вченою радою, організація патентного пошуку, постійна комунікація та розсилка новин на електронну пошту, в соціальних мережах (групи Molodi VNMU у Viber та Facebook, Аспіранти ВНМУ у Viber), спілкування та звітування під час регулярних проміжних та річних атестацій за участю проректора з наукової роботи, проведення тематичних семінарів, зокрема, з академічної доброчесності, нових умов захисту дисертації.

ПЕРШІ ЗАХИСТИ ЗА НОВИМИ ПРАВИЛАМИ

Фінальною подією при підготовці здобувача ступеня доктора філософії є, звичайно, захист дисертації. В 2020 році ця процедура регулювалась Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, а саме захистом дисертації в разових радах. Вони утворювались під кожного конкретного здобувача у складі 5 осіб (голови та 2 опонентів і 2 рецензентів, релевантних за вимогами та публікаціями до тематики дисертанта). З цією метою у ВНМУ призначена та ефективно виконує покладені на

неї обов'язки відповідальна особа за забезпечення діяльності спеціалізованих вчених рад з присудження ступеня доктора філософії, к.мед.н., І.М. Кириченко.

Адміністрація університету на чолі з Ректором, академіком НАМН України, професором Василем Максимовичем Морозом, створила максимально комфортні умови для організації підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, захисту дисертації, який відбувається в спеціально обладнаному приміщенні, з залученням професійного відеоператора, засобів мультимедійного зв'язку тощо. Всі матеріали щодо захистів оприлюднюються на окремій сторінці сайту ВНМУ (разові ради), де здобувачі отримують всю необхідну допомогу в оформленні документів на всіх етапах захисту дисертації.

На рахунку ВНМУ вже 7 відкритих разових рад, де захист вже пройшли 5 здобувачів, з них 1 – затверджений МОН.

На завершення слід зауважити, що активна взаємодія всіх учасників освітнього процесу є запорукою вдосконалення якості освітнього процесу, своєчасного захисту дисертації здобувачів та їх подальшого успішного працевлаштування, що є найкращим показником ефективності освітньо-наукової програми.

Побажання та пропозиції щодо вдосконалення освітньо-наукових програм з підготовки доктора філософії у ВНМУ всі бажаючі можуть надсилати на електронну адресу aspirantura@vnm.edu.ua.

**Ольга Драчук,
завідуюча аспірантурою та докторантурою ВНМУ, канд. мед. наук**

Майбутніх трансплант- координаторів вчать троє випускників ВНМУ

В Україні стартував проєкт із навчання трансплант-координаторів – фахівців медичного профілю, які супроводжують весь процес трансплантації органу: від пошуку донора до закінчення реабілітації реципієнта. Складовою їхньої роботи буде спілкування із родичами померлої людини, яка потенційно може стати донором, аби переконати їх дати згоду на вилучення органів для пересадки. І ця місія є, мабуть, найскладнішою, адже від її успішності залежить життя людини, що потребує донорський орган.

У країнах, де пересадка органів є більш-менш рутинною операцією, трансплант-координатори працюють вже давно, але в кожній країні їхні обов'язки мають свої особливості.

В нашій державі діяльність трансплант-координатора регулюється законом «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини», який було ухвалено в 2019 році.

Згідно з ним, трансплант-координатори не мають права брати участь у консилиумі лікарів, який здійснює констатацію смерті мозку людини, та у вилученні донорського органу. Також їм заборонено представляти інтереси реципієнта у питаннях, що пов'язані з трансплантацією.

Курс підготовки майбутніх трансплант-координаторів складається з тритижневого циклу лекцій, по три щодня, із різних галузей знань – від суто медичних, які стосуються трансплантології, до юридичних аспектів цього процесу. І бажання пройти цей курс вже висловили понад сотня медиків із різних областей України, зокрема і з Вінниччини.

- Є вінничани й серед організаторів навчання та лекторів. І не просто вінничани, а випускники Вінницького національного медично-

го університету ім. М. І. Пирогова. Це – колишній заступник міністра охорони здоров'я України, доцент, кандидат медичних наук, лікар-хірург Національного інституту хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова НАМНУ, Михайло Загрійчук. Ще один коуч – Григорій Лапшин – головний спеціаліст із трансплантології в клініці німецького міста Любек. А також – доцент кафедри хірургії №1 ВНМУ Андрій Форманчук, який пройшов у Німеччині стажування з трансплантології та тримісячний курс із організації навчання трансплант-координаторів.

- Ми вийшли на ТОП-спеціалістів Німеччини, аби вони допомогли нам організувати навчання наших фахівців – не лише трансплант-координаторів, а й анестезіологів, лікарів УЗД, хірургів, нефрологів, імунологів, морфологів. Мова йде про мультидисциплінарний підхід – і тільки так система буде працювати. Можливості в Україні є, і зараз робляться дієві кроки. Українські розум та руки здатні творити дива, – каже Андрій Форманчук.

До кінця 2020 року чотири трансплант-координатори мають працювати на Вінниччині. Що

стосується навчання хірургів, які проводитимуть операції з пересадки органів, то першим його етапом мають стати шестимісячні курси в Національній медичній академії післядипломної освіти ім. Шупика у Києві або в Запорізькій національній академії післядипломної освіти. А потім, бажано, – практика за кордоном.

Наші земляки, які працюють у Німеччині та США, всіляко готові сприяти тому, аби ми продовжили навчання у них. Допомогти готові і білоруси, – каже завідувач клінічного високоспеціалізованого урологічного центру Вінницької обласної клінічної лікарні ім. Пирогова, головний експерт Департаменту охорони здоров'я Вінницької облдержадміністрації за фахом «урологія» та за фахом «трансплантологія» Олег Миколайович Капшук.

За його словами, планується, що першими операціями з трансплантації, які робитимуть на Вінниччині, стануть пересадки нирок. Після того, як система буде відпрацьована, можна буде переходити до більш складних операцій, таких як пересадка серця.

Катерина Баркалова

У цьому номері, з нагоди 100-річчя ВНМУ, що наближається, ми розпочинаємо публікувати серію статей про випускників університету, які досягли неабияких успіхів у житті та кар'єрі. Сьогодні ми розповімо про випускників ВНМУ Григорія Лапшина, який очолює секцію трансплантології університетської клініки

Шлезвіг-Гольштейн, м. Любек, Німеччина, а також про голову та консультанта відділення радіаційної медицини у лікарні Аль Муvasат (Саудівська Аравія); радника ESMIT (Європейська школа комплексної діагностики та лікування) (Відень, Австрія) Абдельбасета Мохаммада Альравашдеха.

Григорій Лапшин: постійна праця над собою та допомога Україні

Випускники ВНМУ ім. М.І. Пирогова працюють не лише на теренах рідної України, а й далеко за її межами, у різних куточках світу. Один з них – випускник ВНМУ ім. М.І. Пирогова 2004 року Григорій Лапшин. Саме за його сприяння в 2018 році розпочалась співпраця між ВНМУ ім. М.І. Пирогова та університетською клінікою Шлезвіг-Гольштейн, м. Любек, Німеччина.

Григорій родом з м. Баранівка, Житомирської області, 1980 року народження, одружений, має 2х дітей. Після закінчення ВНМУ Григорій Лапшин у 2004-2009 роках працював в Національному інституті хірургії та трансплантології ім. О. О. Шалімова. У 2009-2014 роках - в клініці загальної та вісцеральної хірургії університетської клініки міста Фрайбург, Німеччина. Паралельно, у 2010 році склав іспит та пройшов нострифікацію диплому в університетській клініці м. Гейдельберг, Німеччина. У в 2013 році Григорій Лапшин захистив дисертацію на тему „Аналіз факторів ризику та розробка мультифакторіальної предикційної моделі периоперативних ускладнень після панкреатодуоденальної резекції“ під

керівництвом проф. Тобіаса Кека.

Сьогодні Григорій Володимирович – PhD, лікар-хірург, науковий співробітник клініки загальної та вісцеральної хірургії Університетської Клініки Шлезвіг-Гольштейн, а з 2019 року – керівник секції трансплантології в університетській клініці Шлезвіг-Гольштейн, м. Любек, Німеччина. На сьогоднішній день в його арсеналі близько 200 трансплантацій нирок, в тому числі від живого донора з лапароскопічним забором органу. Григорій постійно працює над собою та вдосконалює свої практичні навички. Зокрема, велику увагу приділяє техніці формування судинних анастомозів, досягнувши при трансплантації нирки середнього часу 16-18 хв для формування двох судинних анастомозів (артеріального та венозного).

Григорій Лапшин всіляко сприяє розвитку хірургії в Україні. Нещодавно він очолює хірургічну бригаду, яка виконала першу в історії України трансплантацію підшлункової залози. За підтримки шефа клініки загальної та вісцеральної хірургії університетської клініки Шлезвіг-Гольштейн проф. Тобіаса Кека розпочата співпраця між нашими університетами, в рамках якої було проведено відкриту лекцію

на тему «Патологія підшлункової залози», передано хірургічні інструменти в університетську клініку ВНМУ ім. М.І. Пирогова, надана можливість безкоштовної участі в міжнародних майстер-класах та стажування викладачам нашого університету, заплановано ряд заходів для відпрацювання хірургічних навичок для практикуючих хірургів, які у зв'язку з карантинном наразі відтерміновано.

За активний внесок в розвиток медичної науки та сприяння міжнародній співпраці рішенням Вченої Ради Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова від «30» січня 2020 р. присвоєно звання почесного професора ВНМУ ім. М.І. Пирогова доктору медицини Григорію Лапшину та професору Тобіасу Кеку.

Тетяна ФОРМАНЧУК

Успіх приходить до того, хто багато працює

Абдельбасет Мохаммад Альравашдех народився 21 квітня 1979 року в місті Амман у сім'ї полковника та вчительки. Батько мріяв, щоб його син став відомим лікарем, тому Абдельбасет вступив на медичний факультет Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. Після закінчення університету 2003 року він повернувся в рідне місто Амман, у якому вступив до Королівської медичної служби. 2004 року навчався в інтернатурі у Військовій медичній академії (медичне містечко імені Короля Хусейна, Йорданія), де вивчав терапію, загальну хірургію, педіатрію, гінекологію, швидку медичну допомогу. У 2004–2005 роках працював офіцером з евакуації у Санітарній авіації (місія ООН в Ліверії), а в 2005–2006 роках – лікарем загальної практики на батьківщині.

Доктор Абдельбасет Мохаммад Альравашдех пройшов курси підвищення кваліфікації у відділенні радіаційної медицини (Вюрцбург, Німеччина). З 2011 року й дотепер він займає посади штатного терапевта, консультанта в

галузі радіаційної медицини та заступника голови відділення радіаційної медицини в Королівській медичній службі (Йорданія). У 2013–2014 роках був заступником голови медичної служби при місії ООН зі стабілізації на Гаїті.

У 2015–2016 роках навчався у Вюрцбурзькому університеті (Німеччина), де працював над написанням дисертації на здобуття наукового ступеня доктора медицини та займав посаду медичного працівника відділення радіаційної медицини дитячої онкологічної лікарні. 2016 року Абдельбасет Мохаммад Альравашдех захистив дисертацію на тему: «Прогностична цінність застосування ФДГ-ПЕТ/КТ1 під час лікування аденокортикальної карциноми».

З 2017 року й дотепер доктор Абдельбасет Мохаммад Альравашдех є радником у ESMIT – Європейській школі комплексної діагностики та лікування (Відень, Австрія). З 2019 року й дотепер – голова та консультант відділення радіаційної медицини у лікарні Аль Муvasат (м. Аль-Кхобар, Саудівська Аравія).

Сфера наукових інтересів доктора Абдельбасета: застосування радіосиновектомії у лікуванні поліартриту; застосування препарату Lu177 DOTA у лікуванні метастатичної нейроендокринної карциноми та метастатичного раку простати; застосування Y90 (СВР) (Селективна внутрішня радіотерапія) у лікуванні раку печінки.

Видано такі наукові праці:

1. Ефективність застосування ДРА2 для жінок з посткліматеричним остеопорозом (2013);
2. Надійність ПСА як інструмента виявлення метастазів у кістках (2014).
3. Прогностичне значення ФДГ-ПЕТ/КТ під час лікування аденокортикальної карциноми (2016).
4. Прогностичне значення ФДГ-ПЕТ/КТ під час лікування нирково-клітинної карциноми (2020).

Канд. пед. наук, викладач кафедри українознавства Балтремус В.Є.;

Канд. філол. наук, викладач кафедри українознавства Врублевська Т.В.

Анатолій Ярославович Кулик: «Перед іншими можна виправдатися – перед собою ніколи»

15 жовтня відзначив свій ювілей Анатолій Ярославович Кулик, який протягом шести років очолює кафедру біофізики, медичної апаратури та інформатики Вінницького національного медичного університету. Невдовзі після святкової дати він дав інтерв'ю «Молодому медику», в якому поділився спогадами про роки навчання, колег та вчителів, а також поглядами на сучасне студентство.

ПРО ОСВІТУ

Закінчив факультет автоматики та обчислювальної техніки Вінницького політехнічного інституту (нині Вінницький національний технічний університет). Це був самий перспективний напрямок. На нашому потоці було чотири групи, вчилосся дев'ять синів завідувачів кафедр, у тому числі – й син ректора. Нас «тримали в кулаку». І, закінчивши навчання, ми всі збудували успішну кар'єру.

ПРО РОБОТУ ТА ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Після закінчення інституту працював інженером-технологом на заводі імені 60-річчя Жовтня виробничого об'єднання «Жовтень» (більше відомий вінничанам як ламповий завод – ред.). Потім була служба в армії. Служив у Семипалатинську, поблизу якого знаходився перший в СРСР ядерний полігон. Перед тим, як йти служити, розмовляв із батьком – він був завідувачем кафедри у політехнічному. Він запитав: «Де ти хочеш служити?». Я відповів: «Де батьківщина накаже».

І відслужив у Семипалатинську. Степ досі сниться, рівний, як стіл, скільки око бачить, – і все тьопанами заросло. Але це ближче до літа. А навесні – підсніжники, блакитні-блакитні, сантиметрів 20 у висоту та сантиметрів п'ять у діаметрі. Краса неймовірна.

Після армії працював інженером у Москві, в Інституті проблем управління, займався приладобудування. Після цього – Вінниця, політехнічний інститут: лаборант, асистент кафедри, старший викладач, доцент, професор. Тут захистив і дисертації. Тема кандидатської була: «Контроль різниці швидкості електромеханічних систем». Докторської – «Комп'ютери та системи передачі інформації».

ПРО ПЕДАГОГІЧНУ РОБОТУ ТА СТУДЕНТІВ

Викладачем стають не в один момент. Викладачем я відчув себе тоді, коли студенти почали приходити до мене по пораду в особистих справах. На це пішло років п'ять.

Я ще не забув, як вчився сам, і я бачу студентів, які вчаться зараз. Не змінилося нічого – змінилася технологія виготовлення шпаргалок. Якщо раніше писали від руки, то зараз використовуються комп'ютерні технології. А самі студенти не змінилися.

ПРО ПЕРЕХІД ДО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У політехнічному університеті я пропрацював 30 років. Посаду завідувача кафедри біологічної фізики, медичної апаратури та інформатики ВНМУ посів після смерті Ігоря Йосиповича Хаїмзона, з яким вчився в одній школі, в інституті, і з яким багато та із задоволенням спілкувався. А вчив нас обох його батько – Йосип Якович Хаїмзон. І коли Ігоря Йосиповича не стало, ректор ВНМУ Василь Максимович Мороз запропонував мені очолити кафедру. Тоді я зателефонував Йосипу Яковичу і запитав, як він поставиться до цього. І він сказав: «Тимій учень, і я із задоволенням...».

Я прийшов на кафедру з історією та традиціями. Я знаю завідувачих, які створювали кафедру «з нуля». Я знайшов спільну мову та взаємопорозуміння зі співробітниками кафедри. Чого б я був вартий без підтримки кафедри?

Кафедра біофізики, медапаратури та інформатики ВНМУ схожа на ту, яка була у мене у політехнічному університеті. Але специфіка полягає в тому, що доводиться пояснювати студентам, навіщо їм потрібні ці знання в майбутній медичній професії.

Порівнювати політехнічний та медичний університети я не буду. Але скажу лише, що тут мені працювати подобається, і я працюю із задоволенням. У медичному університеті на кафедрі нормальної фізіології працювала моя мама – Смолякова Галина Миколаївна. І я – викладач у четвертому поколінні. А мій син, який працює у політехнічному університеті на тій же кафедрі, де працював я, – вже у п'ятому.

Що ще мені подобається в медуніверситеті – тут дуже культурні студенти. На першому курсі ще можуть дозволити собі непристойні вислови, але постійно роблячи зауваження, викладачі прищипують їх до лікарської етики. І лайки у порівнянні з іншими вишами у нас дуже мало.

ПРО ЗАДОВОЛЕННЯ

Найбільше задоволення у роботі я отримую від спілкування зі студентами. Вони не дають мені старіти. Мені подобається їхня радість, оптимізм. Вони не дають сидіти, як раулик у раковині.

ПРО ГОЛОВНУ ІДЕЮ

Студентам я кажу три речі. Перша: «Те, що нас не вбиває, робить нас сильнішими». Або, за Кавериним: «Боротися та шукати, знайти та не здаватися». У жодному разі не ламатися. Друга – завжди бути чесними перед собою. Ти сам собі найголовніший суддя. Перед іншими можна виправдатися – перед собою ніколи.

ПРО КНИЖКИ

У мене дуже пристойна бібліотека. І я читаю книжки з аркуша: завантажую, роздруковую та переплітаю. Люблю Єсеніна, Симонова, Даррела, детективи. Різниця в інтересах величезна. Коли працюєш зі студентами, доводиться підтримувати інтелект.

Спілкувалась Катерина Баркалова

Пішов з життя професор Григорій Якович Костюк

8 жовтня 2020 року на 83-му році життя відійшов у вічність один з провідних морфологів України, доктор медичних наук, професор кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, Григорій Якович Костюк.

Народився Григорій Якович у с. Копайгород Барського району Вінницької області 22 лютого 1938 р.

Після закінчення середньої школи служив в рядах Радянської армії (1956-1957 рр.), навчався в Одеському медичному училищі №3, яке закінчив у 1959 році. А в 1959-1961 роках – знову служба в Радянській Армії на посаді фельдшера. Доля розпорядилася служити в Німеччині. І епізоди служби майбутньому професору запам'яталися на все життя.

У 1961-1967 роках він навчався на медичному факультеті Вінницького медичного інституту ім. М.І. Пирогова, після закінчення якого був направлений на наукову роботу на кафедру оперативної хірургії та топографічної анатомії. З 1968 р. працював асистентом кафедри. В 1974 р. захистив кандидатську дисертацію. Наряду з плідною педагогічною діяльністю, Г.Я. Костюк працював заступником декана по роботі з іноземними студентами.

У 1988 році захистив докторську дисертацію. У 1991 році Григорію Яковичу було присвоєно вчене звання професора. З 1989 до 2017 року він очолював кафедру оперативної хірургії та топографічної анатомії.

Науковий, педагогічний, організаційний талант і високий професіоналізм Григорія Яковича повною мірою розкрився у ВНМУ. Особливо – у галузі розробки реконструктивних операцій на органах травної системи. Під його керівництвом проводились глибокі комплексні наукові дослідження з актуальних питань оперативної хірургії та топографічної анатомії.

Під керівництвом та за активної допомоги професора Г.Я. Костюка підготовлено трьох докторів медичних наук, 17 кандидатів медичних наук.

Перу Григорія Яковича належало близько 300 наукових праць, 35 винаходів, 75 раціоналізаторських пропозицій.

Григорій Якович був членом ре-

дакційної колегії журналів “Вісник морфології”, “Клінічна анатомія та оперативна хірургія”, входив до наглядової ради національного музею-садиби М.І. Пирогова.

Своїми спогадами про вчителя спеціально для «ММ» поділилися учні Григорія Яковича – співробітники кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії ВНМУ та студенти.

Професор Володимир Ізяславович Півторак, завідувач кафедри, д-р. мед. наук:

Григорій Якович – мій учитель. Разом із проф. Жученко С.П. він був консультантом моєї докторської дисертації. Багато вечорів ми проводили у дискусії з проблем наукового дослідження.

Робота на кафедрі для Григорія Яковича була сенсом його життя. Він любив приходити зранку. У ранішній час здобувачі наукових звань вирішували наукові питання, студенти – показували вершини в освоєні предмета. Він завжди простягав руку допомоги тим, хто цього потребував, підтримував і словом, і ділом. Спілкування з Григорієм Яковичем приносило не тільки позитив, радість і заряд бадьорості, але й допомагало збагатитися досвідом, яким професор із задоволенням ділився з кожним з нас – чи то з колегою, чи зі студентом.

Він був сумлінним, терпеливим та працелюбним, із задоволенням сприймав і цінував думку кожного. Цей принцип дав поштовх новим науковим ідеям, розвитку творчості кожного члена колективу. З ним

завжди хотілося поділитися своїми планами на майбутнє, науковими проектами, планами наукового співробітництва, просто почути його оцінку справ сьогодення. Відкритість, вмiле вирішення поставлених задач, любов до своєї професії, сформувавши на кафедрі плеяду молодих учених, готових продовжувати справу свого учителя.

Григорій Якович – майстер постановки експерименту. Він був дуже прискіпливим, звертав увагу на незначні деталі підготовки та проведення експерименту. Завжди з радістю ділився знаннями, був хорошим наставником молоді, безвідмовно брався за нові наукові проекти.

Найкращі спогади зберігає колектив кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії про Григорія Яковича – розумного, веселого, готового підтримати в будь-якій ситуації, вдалим жартом розрядити напружену обстановку.

Ігор Анатолійович Голубовський, доцент, канд. мед. наук

Трагічна звістка про смерть Григорія Яковича шокувала. Для мене і всіх моїх однокурсників та колег Григорій Якович був не тільки викладачем, наставником, науковим керівником, а й справжнім Учителем, який, щедро віддаючи нам знання, дарував і турботу, і розуміння, вкладаючи в кожне слово, а тим більше – в справу, частинку своєї душі.

Особисто для мене, коли передчасно пішов з життя мій батько, Григорій Якович став водночас суворим і добрим наставником, який на певному етапі мого життя підставив своє плече та допоміг стати на ноги і завершити розпочате.

Його приголомшлива щирість, емоційність, відкритість, доброзичливість робила його незабутнім. Я цінував і ціную життєву мудрість, чуйність і турботу Григорія Яковича.

На його організаційському таланті, почутті справедливості, повазі до науки, до колег, до яких він відносив не тільки викладачів кафедри, але і аспірантів та студентів, трималася і тримається наша кафедра.

Його кураж, гарячий інтерес до науки запалювали, окриляли нас і перетворювали наше навчання на безперервний життєвий крос, інколи важкий, але дуже цікавий і радісний.

Продовження на 8-й стор

Пішов з життя професор Григорій Якович Костюк

Закінчення. Початок на 7-й стор

Дуже гірко усвідомлювати, що нас спіткала така втрата. Ми любили Григорія Яковича і пам'ять про нього ніколи не згасне в наших серцях.

Дусик Андрій Володимирович, доцент, канд. мед. наук

Григорій Якович – Людина з великої літери. Вчений. Він є фундаментом української хірургічної, морфологічної школи. Його внесок до медичної науки є дуже потужним.

Григорій Якович прекрасний педагог. Він вивчив цілу епоху студентів. Всі, хто навчався на кафедрі, відмічали його надзвичайну любов та повагу. За життя Костюка Г.Я такий предмет, як топографічна анатомія та оперативна хірургія, став необхідним для становлення медиків.

Він завжди говорив: «Любіть людей», «Будьте людьми».

Мав завжди активну громадянську позицію. Був патріотом України. Міг годинами розказувати про історію нашої країни.

Був великий Життєлюб. Всі знають Григорія Яковича за його веселий настрій. На кожний життєвий випадок він знав веселу історію.

Він завжди був чесним та справедливим по відношенню до лю-

дей. Не було такого, щоб Григорій Якович не міг допомогти. Ми завжди йшли за його порадою.

Ми втратили справжню людину. Григорій Якович завжди залишиться у нашій пам'яті

Студентка 3 курсу медичного факультету 1б групи Валентина Головень.

18 жовтня 2020 року серце щемило від горя і було не до сну. Відійшов у вічність професор Костюк Григорій Якович. Ким він був для нас, звичайних студентів? Самовідданий викладач, який так щедро дарував нам знання чи наставник по життю, до якого завжди можна було звернутися і отримати не просто відповідь на чергове питання, але і мудру пораду. Неймовірно, але в ньому поєднувалися всі ці якості. У Григорія Яковича був талант надихати. На парах робота кипіла, щоразу справжній мозковий штурм, цікаві питання, обговорення клінічних випадків. І ось кінець пари і ми біжимо додому з бажанням знову сісти за книги, вчити більше, знати краще. Він заохочував нас розвиватися і часто пропонував бажаним підготувати відповіді на цікаві додаткові питання і бажую-

чих була черга. Не обходилися і без двійок, але жодного разу ніхто не ображався, навіть були вдячні. А на перездачі ходили із задоволенням, тому що багаж знань Григорія Яковича був невичерпний і він щоразу після опитування розповідав ще щось цікаве і корисне. До своїх студентів він був по-батьківськи уважний. Якщо спіткала якась біда, він це бачив і завжди намагався допомогти. Коли – влучною порадою, коли – хорошим жартом. Він вкладав в нас свою душу. Як можна було не відповідати на це взаємність? Костюк Григорій Якович був великою особистістю і ми вдячні, що нам довелося в нього навчатися.

Ректорат, професорсько-викладацький склад, колектив кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії ВНМУ, колеги, друзі, учні та морфологи Всеукраїнського наукового товариства анатомів, гістологів та топографоанатомів України глибоко сумують та висловлюють найщиріше співчуття рідним з приводу тяжкої втрати.

Царство Небесне та світла і вічна пам'ять Григорію Яковичу!

НОВИНИ МЕДИЦИНИ

НА РИЗИК ПЕРЕДЧАСНОЇ СМЕРТІ ВКАЗУЄ ВЕЛИКИЙ ЖИВІТ

Великий живіт є ознакою можливої передчасної смерті, навіть якщо у людини нормальна вага. Такими є результати спільного дослідження вчених із Канади та Ірану, які були оприлюднені у British Medical Journal.

Дослідники проаналізували 72 наукові роботи, присвячені вивченню зв'язків між рівнем передчасної смерті та різними факторами та зовнішніми ознаками. Однією з таких ознак є центральне ожиріння, яке характеризується надлишками жирових відкладень в області живота. Загалом, дослідження охопили два з половиною мільйони людей, при цьому розглядалися такі показники, як окружність талії та стегон, співвідношення цих показників із ростом, індекс ожиріння та індекс маси тіла.

Вчені виявили J-образну залежність ризику передчасної смерті чоловіків та жінок від окружності талії та відношення талії до росту. Пряма залежність спостерігалась для співвідношення талії та стегон та індексу маси тіла, а U-образна залежність виявлена у відношенні індексу ожиріння.

Відтак дослідники припускають, що показники центрального ожиріння можна використовувати спільно з індексом маси тіла у якості додаткового методу виявлення ризику передчасної смерті.

ВІТАМІН D ЗДАТЕН ЗМЕНШУВАТИ СМЕРТНІСТЬ ВІД КОРОНАВІРУСУ

Дослідники з Медичної школи Бостонського університету назвали фактор, який значно знижує смертність від коронавірусу, повідомляє PLOS ONE.

За даними фахівців, серед пацієнтів з COVID-19, які мають нормальний рівень вітаміну D в своєму організмі, значно менше важких та летальних випадків.

У людей віком понад 40 років із достатньою кількістю вітаміну D показник смертності від коронавірусом на 51,5 відсотка нижчий, ніж у решти.

Також вчені відмічають, що достатній рівень вітаміну D може допомогти запобігти таким ускладненням коронавірусної хвороби, як цитокіновий шторм.

Раніше вчені Університету Рокфеллера (США) з'ясували, що небезпечні для життя та смертельні випадки COVID-19 пов'язані з порушеннями в роботі імунної системи. Згідно з висновками дослідників, принаймні три з половиною відсотки пацієнтів із важкою COVID-19 мали мутації в генах, що беруть участь у противірусному захисті.

«ММ»